

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunfullmäktige

Datum:
2025-10-20

Diarienummer:
KSN-2025-00601

Handläggare:
Kenny Jansson, Anton Berg

Reviderat program för äldrevänlig kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. **att** fastställa reviderat program för äldrevänlig kommun.

Ärendet

Program för äldrevänlig kommun är ett styrdokument som gäller samtliga kommunkoncernens nämnder och bolagsstyrelser. Programmet beskriver en samlad och långsiktig strategi för Uppsala kommuns äldrevänliga arbete. Programmet har tagits fram utifrån kommunens åtaganden som medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) globala nätverk för åldersvänliga städer och samhällen.

Kommunfullmäktige beslutade att uppdra åt äldrenämnden att revidera program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan vid sitt sammanträde den 31 januari 2022 (§17). Äldrenämnden har lett arbetet med att revidera dokumenten. Kommunstyrelsen har som en del i beredningen av ärendet genomfört en remissprocess. I föreliggande förslag har remissinstansernas synpunkter beaktats.

Programmet åtföljs av en handlingsplan som anger prioriterade åtgärder för att nå måloppfyllelse och samordna kommunens genomförande av åtgärderna genom att fördela ansvar mellan nämnder och bolag. Efter att kommunfullmäktige har antagit det reviderade programmet för äldrevänlig kommun kommer kommunstyrelsen behandla ärendet om förslag till reviderad handlingsplan för äldrevänlig kommun.

Beredning

Ärendet har beretts av vård- och omsorgsförvaltningen och kommunledningskontoret.

Äldrenämnden har lett arbetet med att ta fram förslaget till reviderat program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan. Förslaget har tagits fram i samverkan med förvaltningar och bolag i kommunkoncernen. I arbetet har även en

särskild referensgrupp från Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd involverats i början, i mitten och i slutet av revideringsarbetet.

Äldrenämnden översände förslag till reviderat program samt handlingsplan till kommunstyrelsen för fortsatt beredning den 13 februari 2025, §6. Kommunstyrelsen beslutade den 8 april 2025 (§105) att remittera förslagen till reviderade styrdokument till nämnder och bolag i Uppsala kommun som föreslås få ett ansvar att genomföra prioriterade åtgärder, samt UPS. I remissen låg att inhämta instansernas synpunkter avseende både förslaget till reviderat program och reviderad handlingsplan.

En sammanställning över remissyttranden från nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun biläggs ärendet som bilaga 2. UPS yttrande över förslagen biläggs i sin helhet som ärendets bilaga 3.

Vård- och omsorgsförvaltningen har med stöd av kommunledningskontoret justerat förslaget till reviderat program för äldrevänlig kommun utifrån inkomna yttranden.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet 15 oktober 2025 inför beslut i kommunfullmäktige.

Föredragning

År 2016 anslöt sig Uppsala kommun som medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) globala nätverk för åldersvänliga städer och samhällen. Som medlem har kommunen förbundit sig att ta fram en "action plan", vilket i Uppsala kommuns fall utgörs av ett program med tillhörande handlingsplan för äldrevänlig kommun. I maj 2020 beslutade kommunfullmäktige att anta program för äldrevänlig kommun. Samtidigt trädde handlingsplanen för äldrevänlig kommun i kraft. Äldrenämnden är sedan dess ansvarig nämnd för de aktuella styrdokumentet. I oktober 2021 gjordes för första gången en programuppföljning och aktualitetsbedömning av program och handlingsplan för äldrevänlig kommun. Mot bakgrund av detta beslutade kommunfullmäktige i januari 2022 (§17) om revidering av dokumenten.

Programmet och handlingsplanen är koncernövergripande och inte fokuserade vid vård- och omsorgsverksamheter, utan rör många nämnder och kommunala bolags ansvarsområden. Sammantaget omfattar programmet åtta utvecklingsområden som speglar den indelning och inriktning för det äldrevänliga arbetet som WHO gör på internationell nivå. Dessa utvecklingsområden berör den fysiska miljön, den sociala miljön och den kommunala servicen till äldre kommuninvånare.

Utgångspunkten för äldrenämndens arbete har tagits i att processen rör en revidering av den befintliga styrningen och inte framtagande av ett nytt program eller handlingsplan. För att säkerställa en tydlig styrning samt för att undvika styrträngsel har samordning av åtgärder skett med andra kommunala program och handlingsplaner av betydelse för en äldrevänlig kommun. Som exempel på sådana program kan nämnas program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, program för bostadsförsörjningen samt program mot kvinnofridskränkningar och våld i nära relationer.

Inom ramen för revideringen föreslås följande större förändringar:

- Generellt har innehållet setts över för att bättre förhålla sig till ett nuläge, bland annat vad gäller aktuella och lämpliga åtgärder.

- Kopplingen mellan dokumenten och WHO:s arbetsmodell med åtta utvecklingsområden har förtydligats.
- För att underlätta och tydliggöra styrningen har dokumenten skalats ned och är mindre ord- och bildrika än tidigare.
- Utvecklingsområdena har tillförts indikatorer, vilket i huvudsak saknats tidigare.
- I syfte att undvika dubbelstyrning har åtgärder mer konsekvent fördelats mellan olika program och det har tillförts förtydliganden om vilket program och handlingsplan som i huvudsak styr respektive område.

Som en del i beredningen av ärendet har en remissprocess genomförts. Sammanfattningsvis har nämnder och bolag i Uppsala kommun ställt sig bakom programmet med mindre justeringar i löptexter. UPS yttrar sig om tre av åtta utvecklingsområden som återfinns i programmet. UPS synpunkter relaterar till områden som i huvudsak styrs genom andra kommunala program, till exempel program för mobilitet och trafik samt program för bostadsförsörjningen. Synpunkterna bedöms inte i sak peka på behov av ytterligare styrning i områdena, utan snarare poängtera att befintlig styrning har önskat genomslag.

De justeringar av förslaget till reviderat program som skett består huvudsakligen i justeringar av texter eller andra förtydliganden som efterfrågats i inkomna remissyttranden. Vidare bedöms vissa av de synpunkter som lämnats avseende programmet för äldrevänlig kommun bäst kunna omhändertas som åtgärder i den tillhörande handlingsplanen och omhändertas där.

Förslaget till reviderat program för äldrevänlig kommun bedöms indirekt medföra positiva konsekvenser ur barnperspektiv. Detta då flera av de prioriterade områdena syftar till generella förbättringar avseende tillgänglighet och säkerhet i det offentliga rummet eller i kollektivtrafiken, vilket även bedöms positivt för barn som vistas i miljöerna. Detta är i linje med ambitionen om Uppsala som ett samhälle som är bra för en 8-åring och för en 80-åring, och därmed för alla. Vidare bedöms förslaget till program medföra mindre, positiva effekter ur klimatperspektiv genom utvecklingsområde 2 som prioriterar att utveckla välfungerande och hållbara lösningar för mobilitet och trafik, även om dessa frågor i huvudsak styrs genom kommunens program för mobilitet och trafik. Satsningar på att förbättra kollektivtrafiken, främja samåkning med mera bedöms stödja utvecklingen mot ett hållbart transportsystem i Uppsala i linje med kommunens övergripande klimatmål.

Kommunstyrelsen föreslås besluta att föreslå kommunfullmäktige att fastställa det reviderade programmet för äldrevänlig kommun, ärendets bilaga 1. Efter att kommunfullmäktige antagit programmet kommer vård- och omsorgsförvaltningen och kommunledningskontoret återkomma till kommunstyrelsen med ett ärende om reviderad handlingsplan och som omhändertar de synpunkter nämnder, bolag och UPS lämnat över föreslagna åtgärder.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet av programmet och handlingsplanens åtgärder planeras, prioriteras och resurssätts inom ramen för ordinarie budgetprocess och verksamhets- och affärsplanering för berörda nämnder och bolag i kommunkoncernen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 20 oktober 2025
- Bilaga 1, Förslag till reviderat program för äldrevänlig kommun
- Bilaga 2, Sammanställning av inkomna remissyttranden från nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun
- Bilaga 3, Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråds (UPS) yttrande

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Äldrenämnden

Datum:
ÅÅÅÅ-MM-DD

Diarienummer:
KSN-2025-00601

Program för äldrevänlig kommun

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Vi blir allt fler äldre. Det är en global trend som märks även i Europa, i Sverige och i Uppsala. Utöver att allt fler lever allt längre ser åldrandet också annorlunda ut idag jämfört med tidigare. Att vara senior på 2020-talet innebär andra saker än det gjorde för tidigare generationer. Förändrade livsmönster, värderingar, välfärdssystem, forskning och teknikutveckling bidrar till att fler äldre idag vill och kan leva friskare, mer självständiga och oberoende liv även som äldre.

Denna utveckling måste samhället följa med i genom att anpassa och förhålla sig till en åldrande befolknings behov och preferenser. Därför anslöt Uppsala kommun 2016 som medlem i Världshälsoorganisationens (WHO:s) globala nätverk för äldrevänliga städer och kommuner. Därför har kommunen ett program och handlingsplan för en äldrevänlig kommun. Programmet och handlingsplanen är styrdokument som strukturerar frågan och styr Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser i det gemensamma arbetet för att bli en alltmer äldrevänlig kommun.

Äldrevänliga samhällen går i linje med de globala målen enligt Agenda 2030. De motverkar ålderism och främjar ett hälsosamt och aktivt åldrande genom att anpassa strukturer och tjänster till äldre människors behov med varierande kapacitet. Det bidrar i sin tur till ett bättre samhälle för människor i alla åldrar, med bättre förutsättningar för fysisk aktivitet, social delaktighet och psykisk hälsa. Äldrevänliga samhällen hjälper också människor att vara oberoende så länge som möjligt, ger omsorg och skydd när det behövs och med respekt för äldre människors självständighet och värdighet.

Äldrevänliga miljöer bemyndigar människor så att de kan fortsätta att leva ett oberoende liv i god hälsa, vara engagerade i sina samhällen och förbli socialt inkluderade och aktiva i olika roller: som grannar, vänner, familjemedlemmar, kollegor och volontärer.

Syfte

Program för äldrevänlig kommun är ett aktiverande dokument som sätter ramarna för och prioriterar hur kommunens politik för ökad äldrevänlighet ska stärkas och utvecklas. Det ska verka styrande i planering, budgetering, uppföljning och i genomförande av kommunens verksamhet.

Programmet formulerar en samlad strategi för hur Uppsala kommunkoncern, i samverkan med det omgivande samhället, kan förstärka äldre kommuninvånares möjligheter att leva ett självständigt, fysiskt aktivt och rikt liv utan särskilda stödinsatser från samhället. Det utgör även en grund för att öka samverkan mellan olika parter, skapa goda kommunikations- och informationsflöden samt förstärka en väl fungerande och aktiv dialog med de äldre som bor, verkar och lever på landsbygderna och i staden. Avsikten är också att i linje med kommunkoncernens värdegrund ge förutsättningar för samverkan, synergier, innovationer och flexibilitet i arbetet.

Programmet ska utgöra en samlad plattform för att etablera samsyn, främja äldres delaktighet, motverka omotiverade särlösningar samt fungera som ett verktyg för att stödja, genomföra, följa upp och utveckla det löpande arbetet för en äldrevänlig kommun.

Omfattning

Programmet samlar, strukturerar och definierar utvecklingsområden för Uppsala kommuns arbete för målgruppen 60 år och äldre (60+). Programmet gäller alla nämnder och bolagsstyrelser inom Uppsala kommunkoncern samt kommunalt finansierad verksamhet. Det ska fungera som underlag till kommunens Mål och budget samt för nämndernas verksamhetsplaner och bolagsstyrelsernas affärsplaner. Programmet kompletteras av en handlingsplan som definierar prioriterade åtgärder.

Programmet för äldrevänlig kommun styr inte frågor om bostäder eller tillgänglighet. Boendefrågan styrs i första hand av kommunens program för bostadsförsörjning - Bostad för alla. Frågor om tillgänglighet och universell utformning styrs i huvudsak via programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Exempel på andra program som styr områden av betydelse för en äldrevänlig kommun är idrottspolitiskt program, kulturpolitiskt program, landsbygdsprogrammet, program för mobilitet och trafik och program mot kvinnofridskränkningar och våld i nära relationer.

Ansvar, genomförande och spridning

Program och handlingsplan för en äldrevänlig kommun är dokument som styr samtliga Uppsala kommuns nämnder och bolagsstyrelser inom de områden där kommunen har rådighet. Äldrenämnden ansvarar för program och handlingsplan för äldrevänlig kommun. Ansvaret innefattar övergripande stöd och samordning samt information om och spridning av program och handlingsplan i samverkan med relevanta aktörer i och utanför kommunkoncernen. Samverkan sker med aktörer såsom civilsamhället, näringslivet, Region Uppsala, statliga myndigheter och andra organisationer för att åstadkomma ett mer äldrevänligt Uppsala. Alla kommunala nämnder och bolagsstyrelser har dock ett eget ansvar för att själva motsvara programmets och handlingsplanens avsikter och bidra till att Uppsala blir en mer äldrevänlig kommun. Kommunens nämnder och bolagsstyrelser har också ett gemensamt ansvar att samarbeta för att hitta samverkansvinster och undvika intressekonflikter.

Samtliga kommunala nämnder och bolagsstyrelser har ett ansvar för att informera kommuninvånarna om det äldrevänliga arbete man bedriver.

Definition och begrepp

Ordinärt boende Med ordinärt boende avses här boende i vanliga flerbostadshus, egna hem eller motsvarande. Hit räknas även seniorbostäder och seniorbostäder med gemensamhetslokal.

Universell utformning är en princip för hur man utformar allt från byggnader till kommunikation och transporter så att de fungerar för så många som möjligt redan från början. Om det blir rätt från början behöver man inte göra anpassningar i efterhand och fler blir inkluderade.

Ålderism är fördomar, stereotyper och diskriminering som drabbar äldre.

Äldre Av både praktiska och principiella skäl använder program och handlingsplan för äldrevänlig kommun en flytande definition av kategorin äldre men med 60 år och äldre (60+) som utgångspunkt.

Världshälsoorganisationen använder sig ofta av definitionen 60+ medan verksamheter och statistik i Sverige och Uppsala kommun oftare utgår från 65 år och äldre (65+). Samtidigt betonar Världshälsoorganisationen att åldrande är en livslång process som inte börjar vid en specifik ålder. Detta motiverar en flexibel och situationsanpassad definition av kategorin äldre men med prioritet för 60+.

Äldrevänlig är en översättning och tolkning av engelskans "age-friendly". Ibland översätts det engelska begreppet - med lite annan betoning - till "åldersvänlig".

Begreppet syftar på en situation som möter en åldrande befolknings behov och preferenser. Dels behov och preferenser hos den som är 60 år eller äldre. Men också åldrandeprocessens behov och preferenser. Det innebär att samhället på olika områden främjar möjligheter till ett aktivt åldrande så att människor kan få en så bra livskvalitet som möjligt när de blir äldre. Världshälsoorganisationen poängterar att ett aktivt åldrande är en livslång process och att "äldrevänlighet" inte enbart ska förstås som "vänligt för äldre". Många äldrevänliga åtgärder är bra för alla människor, oavsett ålder.

Uppsala kommun ska vara en äldrevänlig kommun

Allt fler äldre i Uppsala kommun

Andelen äldre i befolkningen ökar globalt och så även i Sverige och i Uppsala kommun. Fram till år 2050 väntas andelen Uppsalabor som är 80 år eller äldre öka mest i procent jämfört med alla andra åldersgrupper. År 2040 kan antalet invånare som är 90 år eller äldre vara mer än dubbelt så många som idag (2025). Och redan 2033 kan antalet Uppsalabor som är 90 år eller äldre vara 50 procent fler än vad de är idag. Framtidens Uppsala kommun kommer alltså i mycket högre grad än idag präglas av äldre personer och av äldre personers behov och preferenser. Att allt bättre möta en åldrande befolknings behov och preferenser är därför en angelägen fråga för Uppsala kommun, för Sverige och för många länder runtom i världen. Rätt hanterad innebär den att fler kommuninvånare lever längre liv i god hälsa och självständighet samt fortsatt bidrar med sin tid, sina kunskaper och kompetenser samtidigt som kostnader för kommunal vård och omsorg hålls nere. Fel hanterad innebär den att fler kommuninvånare lever längre liv med dålig hälsa och beroende av stödinsatser från anhöriga, vården och omsorgen, samtidigt som kostnaderna för vård och omsorg ökar.

Arbetet för en mer äldrevänlig kommun är alltså inte en fråga som bara berör äldre och äldrenämnden. En åldrande befolkning påverkar hela kommunorganisationen, hela kommunens budget och hela samhället. Arbetet för att utveckla en alltmer äldrevänlig kommun är således ett gemensamt intresse och ett gemensamt ansvar.

Kommunens arbete för ökad äldrevänlighet

På initiativ från Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd (UPS) blev Uppsala kommun 2016 medlem i Världshälsoorganisationens globala nätverk för äldrevänliga städer och samhällen the Global Network for Age-friendly Cities and Communities (GNAFCC). Nätverket är ett globalt samarbete och stödstruktur för att lokalt möta en

åldrande befolkning på bästa sätt. Men äldrevänlighet handlar inte bara om äldre utan om allas förutsättningarna att leva och åldras i samhället.

Enligt Världshälsoorganisationens modell genomförde kommunen 2016–17 en stor medborgardialog och baslinjemätning/-bedömning som sedermera kom att ligga till grund för kommunens program och handlingsplan för äldrevänlig kommun. Program och handlingsplan har sedan följts upp och reviderats.

Dialogen med den äldre befolkningen visade att utvecklingsinsatser i Uppsala kommun är motiverade inom framför allt fem områden (de första fem punkterna nedan). Efter revideringen av program och handlingsplan kvarstår dessa områden som prioriterade mål men med tillförande av ytterligare ett område: trygghet. I sin helhet är programmets prioriterade områden därmed:

- minska upplevd diskriminering på grund av ålder
- minska skillnader i upplevd livskvalitet mellan äldre boende i staden respektive på landsbygden
- förbättra förhållanden på bostadsmarknaden ur ett äldreperspektiv
- förbättra utemiljön ur ett äldreperspektiv
- förbättra kollektivtrafiken ur ett äldreperspektiv
- öka tryggheten för äldre.

Programmets och handlingsplanens utformning och implementering behöver alltså ta hänsyn till dessa dialogbaserade sex prioriterade områden inom ramen för de av Världshälsoorganisationen definierade åtta utvecklingsområdena (se nedan).

Resultatet är ett program, en plan och ett arbete som utgår från Världshälsoorganisationens erfarenhets- och kunskapsbaserade modell men med betoning på äldre Uppsalabors åsikter, preferenser och behov.

Åtta utvecklingsområden

Världshälsoorganisationen delar in det äldrevänliga arbetet i åtta olika utvecklingsområden. Varje område omfattar en mängd olika aspekter av äldrevänlighet i det specifika utvecklingsområdet. De åtta utvecklingsområdena kan i sin tur delas in i tre olika grupper: fysisk miljö, social miljö och kommunal service. Målet är att varje utvecklingsområde ska möta en rad äldrevänliga behov så att det skapas en sömlös kontinuitet eller kedja av äldrevänlighet. I Uppsala kommuns arbete för att bli en alltmer äldrevänlig kommun behöver samtliga dessa åtta utvecklingsområden uppmärksammas. Målet är att fysisk miljö, social miljö och kommunal service utgör ett integrerat system som möjliggör en optimalt äldrevänlig kommun.

Viktiga aspekter av äldrevänlighet är att främja fysisk aktivitet och psykisk hälsa genom hela livet. Det är exempel på frågor som inte sorteras i egna utvecklingsområden utan går igen i samtliga områden. Fysisk aktivitet kräver ofta både information, tillgängliga miljöer och social inkludering. Psykisk hälsa är ofta en effekt av hälsofrämjande utemiljöer, social delaktighet eller samhällsengagemang. Prioriteringarna från medborgardialogen ger ytterligare ledning i hur olika insatser behöver prioriteras.

Mer om utvecklingsområdena och förankringen i Världshälsoorganisationens struktur för äldrevänligt arbete kan man läsa om i deras publikationer "Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action" och "Global Age-friendly Cities: A Guide".

Utvecklingsområde 1 Utemiljöer

Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system av bland annat:

- välskötta utemiljöer
- grönytor och gångbanor
- sittplatser
- gångvänliga trottoarer
- gångvänliga vägar och övergångsställen
- gångvänlig trafikmiljö
- separata cykelvägar
- trygghet
- tillgänglig och nära service
- tillgängliga byggnader
- offentliga toaletter.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde. Utvecklingsområdet styrs i huvudsak av Uppsala kommuns översiktsplan.

Utvecklingsområde 2 Transporter och mobilitet

Utvecklingsområdet omfattar såväl transport som mobilitetsfrågor mer brett och syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- resekostnader
- kollektivtrafikens frekvens och tillförlitlighet
- resmål och sträckning
- fordonens kvalitet
- särskild kollektivtrafik/färdtjänst
- reserverade sittplatser i kollektivtrafiken
- chaufförers beteende
- trygghet och komfort i kollektivtrafiken
- hållplatser och stationer
- information
- samåkning/bilpooler
- taxi
- väg- och trafik kvalitet
- underhåll av körförmåga
- parkeringar.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde. Utvecklingsområdet styrs i huvudsak av programmet för mobilitet och trafik. Då ansvaret för kollektivtrafiken i Uppsala till största delen ligger hos Region Uppsala är kommunens möjligheter att självt hantera detta utvecklingsområde begränsat. Färdtjänst är dock en särskild kollektivtrafikform under kommunens ansvar.

Utvecklingsområde 3 Boende

Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- rimliga bostads-/boendekostnader
- fundamentala bostadskvaliteter
- utformning

- bostadsanpassning
- underhåll
- service i och nära hemmet
- delaktighet i grannskap/lokalsamhälle
- brett utbud och boendemiljö (utrymme/trygghet/säkerhet).

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde. Utvecklingsområdet styrs i huvudsak av Bostad för alla – Uppsala kommuns program för bostadsförsörjningen.

Utvecklingsområde 4 Social delaktighet

Området omfattar olika aspekter av sociala relationer. Såväl aktiv social delaktighet och gemenskap som passiva sociala resurser och nätverk. Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- främjande av fysisk aktivitet
- tillgängliga evenemang och aktiviteter
- rimlig kostnad
- brett utbud
- marknadsföring/information
- att nå ut till ofrivilligt ensamma
- social blandning/integration.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde vad gäller att minska upplevd diskriminering på grund av ålder samt minska skillnader i upplevd livskvalitet mellan äldre boende i staden respektive på landsbygden.

Utvecklingsområde 5 Social inkludering och icke-diskriminering

Utvecklingsområdet omfattar frågan om ålderism (stereotypa uppfattningar om äldre) och åldersdiskriminering och syftar till ett generellt beaktande av bland annat:

- inkluderande och anpassade tjänster
- representation utan stereotyper
- åldersintegration
- äldre och äldreperspektiv i lärmiljöer
- social och ekonomisk inkludering.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde vad gäller att minska upplevd diskriminering på grund av ålder och att minska skillnader i upplevd livskvalitet mellan äldre boende i staden respektive på landsbygden.

Utvecklingsområde 6 Arbete och samhällsengagemang

Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- möjlighet till volontärarbete
- möjlighet till yrkesarbete
- möjligheter till utbildning/vidareutbildning
- tillgänglighet
- samhällsengagemang
- erkännande

- stöd till entreprenörer
- korrekt lön/ersättning.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde vad gäller att minska upplevd diskriminering på grund av ålder.

Utvecklingsområde 7 Kommunikation och information

Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- informationstillgänglighet
- muntlig och skriftlig kommunikation
- klarspråk
- automatiserad kommunikation och kommunikationsutrustning (till exempel telefonsvarare)
- tillgängliga datorer och internet.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde vad gäller att minska upplevd diskriminering på grund av ålder.

Utvecklingsområde 8 Samhällsstöd samt tjänster inom hälsa, vård och omsorg

Utvecklingsområdet syftar till ett integrerat system med beaktande av bland annat:

- tillgänglighet till och utbud av anpassade samhällstjänster
- tjänster inom hälsa, vård och omsorg
- service på frivillig/volontär grund
- beredskapsplanering.

Detta är ett prioriterat utvecklingsområde vad gäller att minska upplevd diskriminering på grund av ålder, att minska skillnader i upplevd livskvalitet mellan äldre boende i staden respektive på landsbygden samt att öka tryggheten för äldre. Vad gäller tjänster inom hälsa, vård och omsorg styrs dessa i hög grad av äldrenämndens verksamhetsplan.

Uppföljning

Äldrenämnden är ansvarig för program och handlingsplan för en äldrevänlig kommun och har det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Äldrenämnden följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov.

Relaterade dokument

- Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action
- Bostad för alla – program för bostadsförsörjningen
- Global Age-friendly Cities: A Guide

- Idrottspolitiskt program för Uppsala kommun
- Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun
- Landsbygdsprogram för Uppsala kommun
- Program för mobilitet och trafik
- Program för trygghet, brottsförebyggande och säkerhet
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Program mot kvinnofridskränkningar och våld i nära relationer
- Verksamhetsplan och budget för omsorgsnämnden
- Verksamhetsplan och budget för äldreberedningen
- Äldreombudsmannens årsrapport 2023
- Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun

FÖRSLAG

Sammanställning av remissyttranden från nämnder och bolag i Uppsala kommun avseende reviderat program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan

Nämnder i Uppsala kommun	Övergripande kommentar	Program för äldrevänlig kommun	Handlingsplan för äldrevänlig kommun
Arbetsmarknadsnämnden	Arbetsmarknadsnämnden tillstyrker förslagen till reviderat program och handlingsplan för äldrevänlig kommun. Nämnden ser positivt på ett fortsatt utvecklat samarbete med berörda nämnder och aktörer i arbetet med att skapa en alltmer äldrevänlig kommun. Pågående och kompletterande arbete Utöver de åtgärder nämnden föreslås ansvara för i handlingsplanen vill nämnden uppmärksamma ytterligare relevant verksamhet. Ett exempel är projektet "Unga i vården", som bedrivs i	Arbetsmarknadsnämnden har inga invändningar mot det reviderade programmet. Nämnden ställer sig positiv till programmets övergripande syfte att förstärka äldre kommuninvånares möjligheter att leva ett självständigt och rikt liv utan särskilda stödinsatser från samhället. Nämnden välkomnar att programmet vilar på Världshälsoorganisationens erfarenhets- och kunskapsbaserade modell med åtta definierade utvecklingsområden, där sex prioriterade områden som har identifierats genom lokal medborgardialog vävs in.	Arbetsmarknadsnämnden föreslås i handlingsplanen vara delaktig i genomförandet av två åtgärder: Åtgärd 5.2: "Utveckla arbetet med att förebygga bedrägeribrott riktade mot äldre" under utvecklingsområde 5 – Social inkludering och icke-diskriminering. Arbetsmarknadsnämnden är tillsammans med äldrenämnden delansvarig för genomförandet, under samordning av kommunstyrelsen. Nämnden välkomnar denna roll och vill framhålla att arbete redan pågår inom ramen för nämndens konsument-och skuldrådgivning, där bedrägeriförebyggande insatser riktade till äldre är prioriterade. Bland annat görs riktade informationsinsatser på seniorträffpunkter med fokus på konsumenträtt, trygg digital användning och förebyggande av bedrägerier. Detta arbete avses att fortsätta och vidareutvecklas i linje med handlingsplanens intentioner.

	samverkan med vård- och omsorgsnämnden samt utbildningsnämnden. Inom ramen för projektet erbjuds unga möjlighet att arbeta som aktivitetsvärdar på äldreboenden. För arbetsmarknadsnämndens del syftar projektet till att väcka intresse för yrken inom vård och omsorg, men det bidrar också till att främja äldres hälsa, välbefinnande och sociala sammanhang.	Nämnden ser vidare positivt på att programmet främjar ett tvärsankteriet arbetssätt samt skapar förutsättningar för delaktighet för samtliga nämnder och bolag i kommunens insatser för äldre.	Åtgärd 6.1: "Verka för att äldres engagemang, kompetens och erfarenheter kan bidra till att stärka kommunens verksamheter" under utvecklingsområde 6 – Arbete och samhällsengagemang. Arbetsmarknadsnämnden föreslås vara delansvarig för genomförandet av åtgärden tillsammans med övriga nämnder och bolagsstyrelser. Nämnden ser positivt på möjligheten att medverka i genomförandet av denna åtgärd. Det finns en stor potential i att tillvarata äldres resurser inom kommunens verksamheter, inte minst i arbetsmarknadsnämndens insatser där generationsmöten och mentorskap kan stärka såväl äldre som nämndens egna målgrupper i deras väg mot arbete eller studier.
Gatu- och samhällsmiljönämnden		Gatu- och samhällsmiljönämnden bär en stor del av ansvaret för det som faller in under "utvecklingsområde 1 Utemiljöer" samt "utvecklingsområde 2 Transporter och mobilitet". Punktlister under respektive rubrik är röriga och tar upp både övergripande och detaljerade exempel. Genom att slå ihop och minska antalet punkter blir syftet tydligare. Program och handlingsplan för mobilitet och trafik bör läggas till i listan med relaterade dokument.	Tidsfristen för genomförande av åtgärder är för kort generellt och behöver justeras för att vara realistisk och genomförbar. Tid för genomförande bör för samtliga åtgärder vara som tidigast 2026 och bestämmas i samråd med berörd nämnd. Åtgärd 1.4 "Driften av allmän platsmark ska under alla årstider uttryckligen och konsekvent beakta ett äldreperspektiv och ta höjd för äldres behov och preferenser" är för strängt formulerad och bör istället skrivas "Vid drift och förvaltning av allmän platsmark ska Uppsala kommun beakta ett äldreperspektiv, och på så sätt säkerställa en god tillgänglighet för äldre personer." Åtgärd 2.3 "Alla planer som omfattar parkeringsmöjligheter för bil ska inkludera och anpassas efter en kunskapsbaserad konsekvensanalys ur äldreperspektiv." är för strängt formulerad. Det

			är inte rimligt att ta fram en konsekvensanalys för alla planer som inkluderar parkering då det skulle innebära väldigt mycket merarbete. Formulera åtgärden på ett sätt som tydliggör vikten av ett äldreperspektiv i planering av parkering utan krav på konsekvensanalys för alla planer. Åtgärd 2.4 "Genomför insatser för att främja och öka cykel som transportmedel i gruppen 65+" bör breddas för att inkludera alla hållbara färdmedel. Detta då cykling inte är det enda hållbara färdmedlet och inte heller är möjligt för alla. Att främja gång, kollektivtrafik och samåkning är lika viktigt.
Idrotts- och fritidsnämnden	Idrotts- och fritidsnämnden välkomnar det föreslagna programmet och handlingsplanen för en äldrevänlig kommun. Nämnden ser vikten av att fortsätta arbetet för att främja ett hälsosamt och aktivt åldrande. Detta arbete bidrar i förlängningen till ett bättre samhälle för människor i alla åldrar och med olika behov. Detta arbete är särskilt viktig med tanke på den växande gruppen äldre, som framhålls i kommunens omvärldsbevakning.	Programmet för äldrevänlig kommun är koncist och tydligt, och visar klart vilka mål kommunen vill uppnå. Genom att implementera förändringar i denna riktning skapas fördelar som inte bara gynnar äldre, utan även andra målgrupper i samhället. Förbättrad tillgänglighet och sociala aktiviteter för äldre kan också gynna personer med funktionsnedsättningar, föräldrar med barnvagnar och andra som behöver tillgängliga miljöer. Hälsöfrämjande åtgärder inspirerar hela befolkningen att leva mer hälsosamt, vilket leder till en övergripande förbättring av folkhälsan.	Idrotts- och fritidsnämnden ser positivt på de föreslagna åtgärderna inom de åtta utvecklingsområdena. Inom utvecklingsområde social hållbarhet kan nämnden bidra genom att skapa fler möjligheter för målgruppen att aktivt delta i samhället och engagera sig i hälsofrämjande aktiviteter, vilket ligger helt i linje med nämndens grunduppdrag.
Kulturnämnden	Kulturnämnden ställer sig positiv till förslaget till nytt program och handlingsplan för äldrevänlig	Under rubriken Allt fler äldre i Uppsala kommun, på sidan 4 i programmet, berörs befolkningsprognoser för Uppsala kommun.	Under utvecklingsområde 4 Social delaktighet, på sidan 4 i handlingsplanen, är kulturnämnden föreslagen som samordnare av åtgärd nr. 4.1: "Stärk förutsättningarna för äldres sociala delaktighet

	kommun, och ser vikten av att fortsätta arbetet för att främja ett hälsosamt och aktivt åldrande. Detta bidrar i förlängningen till ett bättre samhälle för människor i alla åldrar och med olika behov. Kulturnämnden vill lyfta ett par kommentarer på program och handlingsplan, men har i övrigt inga synpunkter.	Kulturnämnden vill lyfta att det kan vara mer fördelaktigt att skriva ut årtalen i prognoserna, i stället för att använda uttryck som "om 20 år" i jämförelser med "idag". Detta för att öka tydligheten och programmets aktualitet över tid.	och möjligheter att ta del av ett rikt och relevant aktivitetsutbud på likvärdiga villkor." Kulturnämnden är villig att åta sig samordningsansvaret, och ser att åtgärden innebär att främja samverkan mellan berörda nämnder/bolag inom kommunkoncernen kring aktiviteter för målgruppen äldre, utifrån våra respektive ansvarsområden och uppdrag.
Omsorgsnämnden		Omsorgsnämnden ser positivt på förslag till program för äldrevänlig kommun. Utvecklingsområde 7 kommunikation och information samt 8 samhällsstöd samt tjänster inom hälsa, vård och omsorg bedöms vara särskilt relevanta även för omsorgsnämndens målgrupper oavsett ålder.	Omsorgsnämnden ser positivt på förslag till handlingsplan för äldrevänlig kommun. Nämnden har dock synpunkter på följande åtgärder: <i>4.2 Stärk förutsättningarna för äldres fysiska aktivitet och möjligheter att ta del av ett rikt och relevant aktivitetsutbud för fysisk aktivitet på likvärdiga villkor.</i> Omsorgsnämnden anser att nämnden bör vara delansvarig på denna åtgärd, eftersom åtgärden även innefattar nämndens målgrupp. <i>5.2 Utveckla arbetet med att förebygga bedrägeribrott riktade mot äldre.</i> Omsorgsnämnden anser att nämnden bör vara delansvarig på denna åtgärd, eftersom åtgärden även innefattar nämndens målgrupp äldre med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.
Plan- och byggnadsnämnden		Plan- och byggnadsnämnden har inga invändningar eller kommentarer om remissversionen av programmet.	Handlingsplanen pekar ut plan- och byggnadsnämnden som samordnare i en åtgärd som avser utformning av detaljplaner (åtgärd 1.3). Utöver det pekar handlingsplanen ut plan- och

			byggnadsnämnden som delansvarig i tre andra åtgärder (åtgärder 2.3, 2.4, och 4.1). Åtgärd 1.3: Alla detaljplaner ska uttryckligen, konsekvent och nyanserat beakta ett äldreperspektiv och ta höjd för äldres behov och preferenser Plan- och byggnadsnämnden tilldelas samordnaransvar för åtgärden, som enligt handlingsplanen ska genomföras under 2025. Det finns ingen annan nämnd eller bolag som står som delansvarig för åtgärden. Inom detaljplanering tar plan- och byggnadsnämnden höjd för äldres behov och preferenser. Enligt dagens rutiner för framtagande av detaljplaner ska äldreperspektivet uttryckligen beaktas, och det finns verktyg för det. Detaljplaner är komplexa och i grunden styr markanvändning, bebyggelse och byggnadsverk. Under detaljplaneprocessen övervägs ofta motstridiga intresse, och en mängd faktorer beaktas i överväganden för att utforma detaljplanerna. Äldreperspektivet är alltid en sådan faktor som beaktas enligt dagens rutiner. Det finns dock en viss förbättringspotential i dagens rutiner och verktyg. Dessa kan utvecklas vidare och skärpas utifrån åtgärdens formulering av att uttryckligen, konsekvent och nyanserat beakta ett äldreperspektiv och ta höjd för äldres behov och preferenser. Åtgärd 2.3: Alla planer som omfattar parkeringsmöjligheter för bil ska inkludera och anpassas efter en kunskapsbaserad konsekvensanalys ur äldreperspektiv
--	--	--	--

			Plan- och byggnadsnämnden pekas ut som delansvarig för åtgärden. Gatu- och samhällsmiljönämnden tilldelas samordnande ansvar, och åtgärden ska hanteras till 2026. Plan- och byggnadsnämnden har inga invändningar eller kommentarer och kan vara delansvarig utifrån sin roll i samhällsbyggnadsprocessen. Plan- och byggnadsnämnden beaktar parkeringsmöjligheter för rörelsehindrade och personer med funktionsnedsättning i detaljplan och bygglov. Det sker enligt dagens krav i 8 kapitlet Plan- och bygglagen. Det innebär bland annat krav om tillgänglig parkering och angöring i rimliga avstånd från bostäder, lokaler och arbetsplatser. Åtgärd 2.4: Genomför insatser för att främja och öka cykel som transportmedel i gruppen 65+ Plan- och byggnadsnämnden pekas ut som delansvarig för åtgärden. Gatu- och samhällsmiljönämnden tilldelas samordnande ansvar, och åtgärden ska hanteras till 2026. Plan- och byggnadsnämnden har inga invändningar eller kommentarer och kan vara delansvarig utifrån sin roll i samhällsbyggnadsprocessen. Åtgärd 4.1: Stärk förutsättningarna för äldres sociala delaktighet och möjligheter att ta del av ett rikt och relevant aktivitetsutbud på likvärdiga villkor Plan- och byggnadsnämnden pekas ut som delansvarig för åtgärden. Kulturnämnden tilldelas samordnande ansvar, och åtgärden ska hanteras till 2026. Plan- och byggnadsnämnden har inga invändningar eller kommentarer och kan vara delansvarig utifrån sin roll i samhällsbyggnadsprocessen.
--	--	--	---

Utbildningsnämnden	Utbildningsnämnden ställer sig bakom förslag till program och handlingsplan för äldrevänlig kommun. Det finns redan idag samarbete med vård- och omsorgsförvaltningen som ligger i programmets och handlingsplanens riktning. Exempelvis finns på några skolor möjlighet för seniorer att äta lunch. Vidare har ett arbete påbörjats för att möjliggöra att seniorer volontärarbetar i skolorna. I några skolor pågår detta och utbildning planeras för att fler ska kunna delta.		
Bolag i Uppsala kommun			
Destination Uppsala	Flera av de behov och utmaningar som lyfts fram i remissen om ett äldrevänligt samhälle identifieras redan i vårt arbete, och vi arbetar aktivt med att matcha dessa med lösningar från näringslivet. Detta är särskilt relevant inom två av våra prioriterade målområden:		

	• Upphandling som strategiskt verktyg, och • Innovation och tillväxtkraft. Ett konkret exempel på detta är hur vi möjliggör för kommunen att fungera som testbädd inom ramen för ett nordiskt samarbete, där vård- och omsorgsförvaltningen är en aktiv part. Denna typ av samverkan bidrar till att främja utvecklingen av nya lösningar som kan stödja ett mer äldrevänligt samhälle. Mot denna bakgrund anser vi att handlingsplanen för näringsliv (KSN-2023-03219) bör inkluderas bland de styrdokument som nämns i remissen. Arbetet med att skapa ett äldrevänligt samhälle berör hela kommunkoncernen och kräver ett brett helhetsperspektiv där även näringslivsutvecklingen har en viktig roll.		
Uppsala bostadsförmedling	Styrelsen ställer sig bakom förslaget på reviderat program och handlingsplan.		Åtgärder som bolaget är delansvarig för kan uppfyllas genom kommunikationsinsatser samt samarbete med kommunen och aktuella intresseorganisationer för målgruppen.

Uppsala kommun arenor och fastigheter	Styrelsen har inga synpunkter på handlingarna och är positiva till de reviderade handlingarna		
Uppsala konsert & kongress	UKK anser att de förslag som presenteras i handlingsplanen och programmet är väl genomarbetade och balanserade. Remissvaret har behandlats i bolagsstyrelsen. Styrelsen ser att UKK kan bidra till programmets genomförande och har diskuterat hur detta ytterligare kan stärkas i bolagets verksamhet. I övrigt har styrelsen inga synpunkter på handlingarnas innehåll.		
Uppsala kommun skolfastigheter	Skolfastigheter har inga synpunkter på förslag till reviderat program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan.		
Uppsala stadsteater		Bolaget avstod yttrande.	Bolaget avstod yttrande.
Uppsala parkering	Bolaget välkomnar och stödjer kommunens intention med att skapa en inom koncernen gemensam strategi och handlingsplan i en viktig sakfråga.		

	Bolaget anser även att det är positivt att det finns förtydliganden kring utvecklingsområden samt nämnders/bolags ansvar.		
Uppsalahem	Uppsalahem är positiva till ett program med tillhörande handlingsplan för att Uppsala kommun ska bli så äldrevänlig som möjligt. Som programmet konstaterar är många äldrevänliga åtgärder bra för alla människor, oavsett ålder.	Det utvecklingsområde som framför allt berör Uppsalahems verksamhet är Utvecklingsområde 3 Boende. Detta område styrs i huvudsak av Bostad för alla och programmet berör därmed inte Uppsalahem i särskilt hög utsträckning.	Förslaget till handlingsplan innehåller fyra åtgärder där Uppsalahem utsetts till delansvarig. Nedan framgår våra synpunkter, åtgärd för åtgärd. 2.4 Genomför insatser för att främja och öka cykel som transportmedel i gruppen 65+. Uppsalahem arbetar aktivt för att minska våra hyresgästers behov av att äga och använda egen bil och är positiva till åtgärden. 3.1 Tills efterfrågan bedöms vara mött ska prisrimliga seniorbostäder årligen tillföras Uppsalas bostadsmarknad. Om åtgärden ska vara möjlig att följa upp på bör den utvecklas med till exempel en definition av begreppet ”prisrimlig” och kopplas till efterfrågan på dessa bostäder. Åtgärden kan anses ingå i det arbete som redan bedrivs inom en förvaltnings- och bolagsövergripande arbetsgrupp under ledning av kommunstyrelsens fastighetsstab och som uppdragits genom KS beslut från februari 2025. 4.1 Stärk förutsättningarna för äldres sociala delaktighet och möjligheter att ta del av ett rikt och relevant aktivitetsutbud på likvärdiga villkor. Uppsalahem är positiva till att hyra ut lokaler i strategiska lägen för träffpunkter eller liknande.

			6.1 Verka för att äldres engagemang, kompetens och erfarenheter kan bidra till att stärka kommunens verksamheter. Uppsalahem är positiva till åtgärden. En generell synpunkt är med bakgrund av att programmet fastslår att målgruppen är personer 60 år och äldre medan indikatorerna för uppföljning av handlingsplanens åtgärder fokuserar på målgruppen 65+ utan att skillnaden motiveras. Det vore tydligast att de båda dokumenten omfattar samma målgrupp.
--	--	--	---

Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd (UPS) yttrande gällande ärende KSN-2025-00601.

Remiss av förslag till reviderat program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan.

UPS har behandlat remissen genom att våra 51 föreningar fått yttra sig, PRO distriktet har också avgivit synpunkter samt att ordförande deltagit i ett SPF samråd där frågan diskuterats, vi har sedan i styrelsen utsett en arbetsgrupp som sammanvägt och sammanställt ett enigt svar.

Att kommunen beaktar och har ett äldreperspektiv vid alla beslut är viktigt.

UPS yttrande gällande "Program för äldrevänlig kommun"

3. Boende

Hemmet har stor betydelse för äldres hälsa

Byggplaner för bostäder måste utgå från alla gruppers behov av en välkomnande och tryggt boende oavsett om det är i Uppsala stad eller landsorten för att uppfylla målet för en universell utformning för byggande. För att uppnå målet måste bostadsplaneringen på landsortens tätorter även omfattas av nybyggnad med mindre lägenheter. Då kan äldre som önskar mindre boende få möjligheten att bo kvar i närmiljön, där vänner, familj och bekanta finns. Närheten till orten som man lever en stor del av sitt vuxenliv skapar trygghet och bättre förutsättningar för social samvaro.

2. Transporter och mobilitet

Kommunens inriktning för begränsning av biltrafik i Uppsala stad

För pensionärer med rörelsehinder och funktionshindrade i allmänhet har inte hänsyn tagits till de som inte har närhet till allmänna kommunikationer.

Många är beroende att kunna använda bilen vid besök hos offentliga aktörer eftersom avstånd till allmänna kommunikationer inte kan utnyttjas.

De få pendlarparkeringar som finns är ofta placerade vid större genomfarter vilket innebär att man måste korsa större vägar för att nå busshållplatser. Det saknas också pendlarparkeringar i landsorten. Många har också svårt att göra flera byten av färdmedel för att kunna nå slutmålet för sina bokade besök. Avståndet från busshållplatser vid besök

på Akademiska sjukhuset bidrar också till att bilen blir det alternativ som står till buds för att nå sjukvården. Även där måste man gå över större trafikerad väg.

Med de allt större begränsningar till parkering i Uppsala ökar även trafiken i centrum när man måste söka ledig parkeringsplats. Det är inte ovanligt att tiden för att hitta en ledig parkering medför minst tio minuters onödig körning i stadstrafiken och längre avstånd till sitt bokade besök.

7. Kommunikation och information

Digitaliseringen

Vid krav på identifiering med BankId till kommunala tjänster bör kommunen även ge möjligheten med Freja eId. Många använder Freja eId som alternativ till BankId eftersom den inte omfattar inloggningar till majoriteten av alla banker. Freja eId finns som alternativ till bl.a. Skatteverket och 1177.

Introduktion/utbildning alla tjänster som kommunen kräver digital inloggning till ska genomföras. Det bör vara självklart att träffpunkterna bjuder in till utbildningar för grundläggande kunskaper i smartphones samt genomgång av kommunens digitala tjänster.

Kommunen måste ta hänsyn till att många äldre inte har råd att skaffa en smartphone, utan nöjer sig med en telefon som de bara kan ringa på. Det finns också ett antal äldre, som "inte längre är digitala". Som har kunnat använda olika digitala tjänster, men som inte längre kan hålla kunskaperna aktuella. Som har en e-postadress, men inte längre läser inkommande post. Denna grupp av "inte längre digitala" kommer troligen att succesivt att fyllas på, ju fler som blir äldre, äldre.

Kommunen måste ha en strategi för hur alla äldre ska kunna nås av/ ta del av kommunens information. Alternativ till digital information behövs. Tryckt skriftlig information, papperstidningar så länge de finns och gratistidningar som delas ut i brevlådor eller butiker.

Tillgång till levande informatörer. Enkla alternativ till telefonsvarare med att alltför stort antal val. "En väg in" till kontakt med kommunens många olika verksamheter behövs.

UPS yttrande gällande "Handlingsplan för äldre kommun."

1. Utemiljöer

Vi anser att snöröjning och sandning av gång och cykelvägar behöver förbättras så att framkomligheten med rullatorer underlättas. Snö på trottoarer och vid övergångsställen skall tas bort innan den smälter och blir till ishalka. Promedanstråk vid stadsdelar skall snöröjas under vintern.

2. Transporter och mobilitet

Vi anser att tillgängligheten till busshållplatser behöver ses över, vi anser att högst avstånd i staden till en busshållplats skall vara högst 300 meter.

Parkeringsmöjligheter för äldre skall max vara 300 meter till centrum.

Antal övergångsställen med ljud behöver ökas för att möjliggöra för dem med dålig hörsel.

3. Boende

Vi anser att behovet av skyddsrum skall finnas med vid detaljplanearbetet! Det bör sedan följas med bygglovet.

4. Social delaktighet

Utveckla träffpunkterna och starta nya i områden där det inte finns idag, för äldre är närheten till sitt boende en viktig orsak för att ta sig ut och träffa andra.

Fortsätt att driva och utveckla seniorrestauranger med humana priser.

5. Social inkludering och icke-diskriminering

Skapa demenscentrum för de som nyligen fått en diagnos.

Utöka anhörigs centrums uppdrag så att kontakten/stödet får fortsätta även efter den sjuke flyttat in på ett SÄBO.

6. Arbete och samhällsengagemang

Pensionärsföreningars verksamhet med träffar är viktiga för äldres engagemang och möjlighet att träffas, rabatterade lokalkostnader och aktivitetsstöd är viktiga för att föreningar fortsatt har en livlig verksamhet.

7. Kommunikation och information

Det behövs ett bra kontakcenter i kommunen där det är möjligt att ringa. Det ska vara enkelt att nå kommunen!

8. Samhällsstöd samt tjänster inom hälsa vård och omsorg

Vi anser att äldre själva kan begära att få en SÄBO plats efter att de fyllt 85 utan biståndsbedömning!

Uppsala Pensionärsföreningars Samarbetsråd (UPS)

Kommunstyrelsen
ProtokollsutdragDatum:
2025-10-15

§ 308

Reviderat program för äldrevänlig kommun KSN-2025-00601

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** fastställa reviderat program för äldrevänlig kommun.

Sammanfattning

Program för äldrevänlig kommun är ett styrdokument som gäller samtliga kommunkoncernens nämnder och bolagsstyrelser. Programmet beskriver en samlad och långsiktig strategi för Uppsala kommuns äldrevänliga arbete. Programmet har tagits fram utifrån kommunens åtaganden som medlem i Världshälsoorganisationens (WHO) globala nätverk för åldersvänliga städer och samhällen.

Kommunfullmäktige beslutade att uppdra åt äldrenämnden att revidera program för äldrevänlig kommun med tillhörande handlingsplan vid sitt sammanträde den 31 januari 2022 (§17). Äldrenämnden har lett arbetet med att revidera dokumenten. Kommunstyrelsen har som en del i beredningen av ärendet genomfört en remissprocess. I föreliggande förslag har remissinstansernas synpunkter beaktats.

Programmet åtföljs av en handlingsplan som anger prioriterade åtgärder för att nå måluppfyllelse och samordna kommunens genomförande av åtgärderna genom att fördela ansvar mellan nämnder och bolag. Efter att kommunfullmäktige har antagit det reviderade programmet för äldrevänlig kommun kommer kommunstyrelsen behandla ärendet om förslag till reviderad handlingsplan för äldrevänlig kommun.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 7 oktober 2025 § 235
- Tjänsteskrivelse daterad den 5 september 2025.
- Bilaga 1, Förslag till reviderat program för äldrevänlig kommun.
- Bilaga 2, Sammanställning av inkomna remissyttranden från nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun.
- Bilaga 3, Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråds (UPS) yttrande.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Protokollsutdrag

Datum:
2025-10-15

Yrkanden

Maria Rosander (SD) yrkar
att i programmet lägga till ett utvecklingsområde med fokus på trygghet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer först Maria Rosanders yrkande mot avslag och finner att kommunstyrelsen avslår yrkandet.

Ordföranden finner därefter att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Reservationer

Maria Rosander (SD) reserverar sig mot beslutet med följande motivering:
Ett grundkriterium för att Uppsala ska lyckas som äldrevänlig kommun är att tryggheten återupprättas. Uppsala har idag ett växande problem med brottslighet, varav äldre är en särskilt utsatt riskgrupp. Med bakgrund av de övergrepp och missförhållanden som sker inom äldreomsorgen borde trygghetsområdet vara högst upp på agendan. I WHO:s egen medborgardialog lyfter man trygghetsfrågan som särskilt prioriterad för de äldre, ändå finns det inget särskilt utvecklingsområde för denna punkt. Sverigedemokraterna föreslår att programmet inkluderar ett utvecklingsområde för trygghet. Området behöver få ta plats som ett eget och separat avsnitt. Utvecklingsområdet kan samla de mål och åtgärder som berör trygghet i gaturummet samt stöd riktade till äldre. Det kan även tillföras åtgärder som berör trygghet och säkerhetsrutiner inom äldreomsorgen.

Särskilda yttranden

Ehsan Nasari (C) lämnar följande särskilda yttrande:
Centerpartiet noterar att den baslinjemätning som genomfördes 2016/2017 inte har följts upp. Det hävdades vid tillfället att kommunen höll på med en uppföljning, detta är åtta år senare. Det kan bara beskrivas som ett underbetyg och visar tydligt att frågan inte är prioriterad. Det måste framgent garanteras att det sker en årlig uppföljning som det står i ärendebeskrivningen. Avslutningsvis kan nyttan av att kommunen först tar fram ett styrdokument och sedan en handlingsplan kopplat till samma dokument diskuteras. Särskilt eftersom förfarandet riskerar att göra styrningen svåröverskådlig och fragmenterad.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Protokollsutdrag

Datum:
2025-10-15

Jennie Claesson (L) lämnar följande särskilda yttrande:

Liberalerna står bakom ambitionen att utveckla Uppsala till en mer äldrevänlig kommun där alla kan leva ett tryggt, aktivt och meningsfullt liv genom hela livet. Samtidigt vill vi betona att verklig förändring kräver handling och inte bara styrdokument.

En äldrevänlig kommun handlar i grunden om frihet. Friheten att kunna röra sig tryggt i sitt närområde, att vara delaktigt samt att aktivt kunna delta i föreningsliv och kultur. Det kräver god tillgänglighet, bättre snöröjning, fler träffpunkter nära bostaden och fler möjligheter till fysisk och social aktivitet. Det kräver också att kommunen aktivt motverkar ofrivillig ensamhet och stärker samarbetet med civilsamhället, pensionärsföreningarna och de idéburna aktörerna. Uppsala ska vara en kommun där åldrandet inte begränsar möjligheten till ett rikt liv, utan där äldre upplever gemenskap, valfrihet och respekt.

Stefan Hanna (UP) lämnar följande särskilda yttrande:

Uppsala kommun ska vara en mycket äldrevänlig kommun. Det är i linje med det Silveravtal som Utvecklingspartiet demokraterna tecknat med minoritetsstyret. Genom att säkerställa att kommunen är en äldrevänlig kommun kommer livskvalitén för många fler av våra äldsta att öka och kostnaderna inom hemtjänst, särskilt boende och sjukvården kommer att minska. En äldrevänlig kommun innebär en vinst både för enskilda Uppsalabor och för samhället i stort.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande